

Att skapa en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren

En fallstudie som ljussättare i studerandefilmproduktioner

Laura Ylinen

Lärdomsprov

Film och media, foto och klipp

2024

Lärdomsprov

Laura Ylinen

Att skapa en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren.

En fallstudie som ljussättare i studerandefilmproduktioner.

Yrkeshögskolan Arcada: Film och media, foto och klipp 2024

Identifikationsnummer:

26407

Sammandrag:

Att skapa en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren i studerandefilmproduktioner, från ljussättarens perspektiv är något jag vill undersöka. Genom att se tillbaka på mina personliga anteckningar skrivna under inspelningarna får jag svaret på min frågeställning; hur man skapar en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren, från ljussättarens synvinkel. Metoden jag använder mig av är fallstudie då jag djupgående redogör kommunikationsproblem i tre utvalda studerandefilmproduktioner där jag arbetat inom ljusteamet. Jag genomförde också en semistrukturerad intervju med en erfaren ljussättare, Werner Tienari. Filmerna jag behandlar är *Sillä aikaa* – en slutproduktion från Aalto Universitet, *Undone* – en slutproduktion på Arcada och *Blomstran – de tidiga och sena* en övningsproduktion på Arcada. Professionell filmproduktion, hierarkin inom ett filmteam och arbetsrollernas ansvar behandlar jag i teorikapitlet varefter följer beskrivning av uppbyggandet av studerandefilmteam. Resultaten på min forskning är följande 1. Bristfällig radiotelefonkommunikation matar sig själv. 2. Gruppens storlek har betydelse över lyckad kommunikation. 3. Genom att göra test och djupgående förberedelser skapar man en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren i studerandefilmproduktioner från ljussättarens synvinkel.

Nyckelord:

Kommunikation, studerandefilmproduktion, ljussättning, samarbete

Degree Thesis

Laura Ylinen

Att skapa en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren.

En fallstudie som ljussättare i studerandefilmproduktioner.

Yrkeshögskolan Arcada: Film och media, foto och klipp 2024

Identification number:

26407

Abstract:

Investigating successful communication between the director, cinematographer, and chief lighting technician (gaffer) in student film productions from the gaffer's perspective is the focus of my study. By reviewing my personal notes taken during the shoots, I seek to answer the research question: how to create successful communication between the director, cinematographer, and chief lighting technician from the gaffer's viewpoint. The method I employ is a case study, wherein I thoroughly detail communication issues in three selected student film productions where I worked as part of the lighting team. I also conducted a semi-structured interview with an experienced gaffer, Werner Tienari. The films I discuss are *Sillä aikaa* – a final production from Aalto University, *Undone* – a final production at Arcada, and *Blomstran – de tidiga och sena* an exercise production at Arcada. In the theoretical chapter, I address professional film production, the hierarchy within a film crew, and the responsibilities of different roles, followed by a description of the formation of student film teams. The results of my research are as follows: 1. Deficient radio communication perpetuates itself. 2. The size of the group affects successful communication. 3. Through testing and in-depth preparation, successful communication between the director, cinematographer, and chief lighting technician in student film productions can be achieved from the gaffer's perspective.

Keywords:

Communication, student film production, lighting, collaboration.

Innehåll

1	Inledning	5
1.1	Bakgrund.....	6
2	Syfte och forskningsfråga	7
2.1	Definition över ordet <i>lyckad</i> i min forskningsfråga	7
3	Metod och material	9
3.1	Datainsamlingsmetoder.....	9
3.2	Forskningsetik.....	10
3.3	Beroendeställning.....	10
3.4	Avgränsning	11
4	Teori	12
4.1	Processen av en filmproduktion	12
4.2	Hierarkin i ett filmteam.....	13
4.3	Arbetsrollernas ansvar	14
4.3.1	Ljussättare & ljussteamet	15
4.3.2	Ljussättare & filmfotograf	16
4.3.3	Ljussättare & regissör.....	18
5	Att skapa film – problemlösningsspussel	19
5.1	Uppbyggnaden av studerandefilmteamet	19
6	Analys	21
6.1	<i>Sillä aikaa</i> – slutproduktion från Aalto Universitetet.....	21
6.1.1	Reflektioner kring kommunikationen under inspelningarna	22
6.2	<i>Undone</i> – slutproduktion & experimentellt videoverk på yrkeshögskolan Arcada.....	29
6.2.1	Reflektioner kring kommunikationen under inspelningarna	29
6.3	<i>Blomstran – de tidiga och sena</i> – övningsproduktion på yrkeshögskolan Arcada	33
6.3.1	Reflektioner kring kommunikationen under inspelningarna	33
7	Resultat	40
8	Källor	43
9	Bilagor	45

1 Inledning

Vårkväll och temperaturen sjunker ner till noll. Skådespelarna fryser då deras karaktärer bär tunna linnekläder. Filmteamet hoppar och rör på sig för att hålla värmen uppe. Vi i ljussteamet svettas ihjäl efter som vi skuffat generatoren bakom hörnet, så att det inte ska störa ljudteamet, burit ut vävstativ och hissat upp Arrisun lampor för att ljussätta scenen. Lysa fram ansiktsuttrycken vars uppgift är att förmedla känslorna, direkt intill tittarens sinnen. Fotografen är nöjd, signalerar med en nickning åt regissören. Hen ger lov och så höjer FAD sin röst. Då stannar vi inför tagning och jag ser omkring mig. Här ser jag både konstverket vi skapar och den "maskin" av samarbete som vi utgör tillsammans, en dans vars koreografi bygger på det gemensamma teamarbetet som föds här och nu, mellan oss. Vi alla har erfarenhet om hur rytmen känns och hur vi själva reagerar på det, men är osäkra över hur andra gör det synligt. Det är inte enbart min uppgift att lysa fram vägen till en fungerande gruppdynamik åt oss, utan alla bär ansvaret över inflytelsen. Kommunikationen mellan oss sker genom radiovågor, vilka vi kvitterar förstådda eller sedan ställer en fundering i form av en fråga eller två.

Inspelningar som denna, har fått mig att fundera över min arbetsroll som ljussättare. Vilka drag kommer fram i mig och vilka svagheter är på test. Hur alla avdelningar med deras visionsfyllda personer, som är också på sin väg att leta sin egna roll lika som jag, kommer att arbeta tillsammans. Fungerande gruppdynamik inom kärnteamet visas utåt med en trygg säkerhet, medan isen ännu håller på att brytas inom de mindre arbetsgrupperna, så som i ljussteamet.

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till denna forskning ligger vid mitt eget intresse att lära mig och få en djupare förståelse om hur skapar man en lyckad kommunikation i en studerandefilmproduktion, mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren. När jag påbörjade mina studier på Yrkeshögskolan Arcada var världsläget annorlunda. Osäkerhet gällande framtiden och behovet att lösa de nya utmaningarna, som framkallades av de nya omständigheterna, blev en del av vår dagliga to do lista. Dagarna upprepade sig själva, dag ut och dag in. Vi befann oss mitt i en pandemi, där alla var inlåsta i sina hem och avskurna från den yttre världen omkring oss.

Mina första studieår var ett ända balanserande mellan att försöka lära sig om hur film skapats, före pandemin, och att försöka spå framtidens filmskapande, hur kommer arbetskulturen att se ut. Vi fick höra om det med en längtan, hur det brukade vara, hur det gjordes förr och hur det alltid hade varit. Det som skar mitt hjärta var att höra om gemenskapen, hur man hade fått lära känna yrkesverksamma utöver sina klasskamrater och komma ett steg närmare det ”riktiga” livet. Den framtid jag hade trott skulle hända mig.

Nu var vi tvungna att sitta hemma och genom våra datorskärmar bekanta oss med manuset, produktionens olika skeden, utrustningen vi skulle använda oss under inspelningarna och det viktigaste, varandra. Allt det som skulle vara en lärdom, förblev en enda omöjlighet att greppa eller förstå sig på något sätt. Det gällde särskilt, som i mitt fall, om man inte hade haft någon tidigare erfarenhet av hur processen av filmskapandet ser ut.

Att förstå och behärska konsten att ljussätta film, kräver en metod där man genomför olika övningar eller experiment på ett aktivt sätt, och sedan tillämpar kunskapen i praktiken. Testa sig fram för att se, samt förstå ljuset. Vilket blir betydligt svårare när tillgången till professionell utrustning och praktiska övningar begränsas till hemmiljön.

2 Syfte och forskningsfråga

Jag skriver arbetet för att få en djupare förståelse om kommunikationen mellan regissören, filmfotografen, och ljussättaren. Jag vill ta reda på hur kommunikationen har sett ut i studerandefilmproduktioner och hur jag kunde lyckas bättre med kommunikationen i framtiden som ljussättare. Vilka är de sätten jag kan bidra till en lyckad kommunikation och hur har jag upplevt kommunikationen i de olika filmprocesserna.

Då pandemirestriktionerna lättade och filmproduktionerna satt i gång, tog jag igen det jag missat. Deltagandet i de olika skolornas produktioner har gett mig erfarenhet om hur kommunikation kan ta form och vad det resulterats i. Antingen en mer eller mindre lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren.

Jag har bidragit till skapandet av ett flertal studerandefilmproduktioner och varje produktion är unik och rik på lärdomar. Genom dessa unika upplevelser kan jag konstatera att ett filmteam är inte bara en grupp av människor som har olika kunskaper och visioner. Utan det är individer som jobbar mot ett gemensamt mål, där en trygghet och kunskap att lita på varandra får alla att möta problemen med en optimism och en problemlösningsförmåga som man inte har sett annanstans. En lyckad kommunikation är nyckeln till kreativt skapande.

Min forskningsfråga låter följande: Hur man skapar en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren, från ljussättarens synvinkel?

2.1 Definition över ordet *lyckad* i min forskningsfråga

Jag vill definiera ordet lyckad jag använder mig av i min forskningsfråga. Definitionen på en lyckad kommunikation kan definieras som en smidig och effektiv interaktion där regissören, filmfotografen och ljussättaren når en överenskommelse. Exempelvis det kan gälla ett problem som behöver nå en lösning. Kommunikationen är lyckad ifall man kommer till en överenskommelse. Ifall man inte når överenskommelsen så är kommunikationen misslyckad.

Att ha subjektiva upplevelsen, lyckad eller misslyckad, ser jag på som nästa steg. I mitt exempel behöver inte parterna känna sig lyckade över kommunikationen, ifall de har kommit fram till en överenskommelse. I mitt fall ser jag det som en lyckad kommunikation, på grund av att man har löst problemet även om sättet man löst det inte är det optimala.

3 Metod och material

Jag använder mig av metoden fallstudie för att den lämpar sig min forskning. I metoden fokuserar man på en eller några få händelser av ett visst fenomen med målet att ge en djupgående samt grundlig redogörelse av processer som sker i den specifika händelsen (Denscombe 2014).

Jag använder mig av mina anteckningar för att se tillbaka på hur kommunikationen såg ut inför samt under studerandefilmproduktionerna för att få svar på min frågeställning; hur man skapar en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren, från ljussättarens synvinkel?

Jag har valt ut tre studerandefilmproduktioner där kommunikationen har en tydlig roll.

1. ***Sillä aikka*** – en slutproduktion från Aalto Universitet, som hade en professionell ljussättare. Scenerna jag valde ur filmen, filmades utomhus vid en grillkiosk. Inom ljussteamet framkom det utmaningar gällande kommunikationen via radiotelefonerna.
2. ***Undone*** – en slutproduktion på Arcada, ett experimentellt videoverk där vi var ett litet team. Scenen jag valt är en dansscen, filmad i Arcadas studio.
3. ***Blomstran – de tidiga och sena***, en övningsproduktion på Arcada. Min roll som mentor, som äldre studerande, gav ett annat perspektiv på kommunikationen. Jag fokuserar på kommunikationen mellan mig och filmfotografen Robin Dahlström.

Jag genomförde också en semistrukturerad intervju med en erfaren ljussättare, Werner Tienari som var ljussättaren i Aaltos studerandefilmproduktion, *Sillä aikka*. Genom att använda metoden semistrukturerad intervju hade jag förberett frågor men vi kunde också öppna upp för spontana diskussioner samt följdfrågor som dök upp under intervjun. Intervjupråket var finska och jag har fritt översatt svaren till svenska.

3.1 Datainsamlingsmetoder

Jag har valt att använda mina personliga anteckningar, bilder och videomaterial från inspelningarna för att få svar på min forskningsfråga. Genom att se tillbaka på materialen

och analysera dem mera ingående, får jag på ett neutralt sätt fram mina ärliga tankar som uppstått under filmprocesserna.

Jag har antecknat på ett mångsidigt sätt under filmprocesserna. Jag har skrivit inspelnings dagböcker, med ett fokus på min inläring och i form av reflektionsrapporter som en del av kurserna. Att skriva, kommer naturligt från mig och det är mitt sätt att bearbeta saker. Jag vill använda mig av den värdefulla datan jag skapat, på ett mer mångsidigare sätt och därför använder jag mig av dem i denna forskning.

Att ta stillbilder samt korta videoklipp under processens gång har varit ett viktigt verktyg för mig som ljussättare. Genom dem kan man se utvecklingens olika skeden. Jag har använt mig av dem för att lära mig av mina egna misstag, men också för att kunna se vilka lösningar man kommit fram till under inspelningarna, i stunden.

3.2 Forskningsetik

Inom ramen för mitt lärdomsprov har jag prioriterat forskningsetiska principer i varje skede av inspelningsprocessen. Genom att värdesätta öppen och ärlig kommunikation, har jag strävat efter att skapa ett klimat där alla delaktiga, inklusive regissörer, filmfotografer, ljussättare och ljussteam, känner sig trygga och informerade. För att säkerställa en rättvis och etisk användning av materialet har jag aktivt upprätthållit öppna diskussioner med de involverade parterna. Alla deltagare har gått med på att med namn synas i denna forskning och att deras verk används i form av mina anteckningar i detta sammanhang. Respekt för individens integritet och en djup förståelse för känsligheten i olika situationer har varit centrala principer i min forskningsetik. Jag har tagit dessa aspekter med allvar för att undvika kränkande framställningar och för att säkerställa en etisk hantering av den insamlade datan.

3.3 Beroendeställning

Resultatet av min forskning kommer att vara subjektivt, i och med att det handlar om mina egna upplevelser, kunskaper samt tolkningar. Alla filmer jag behandlar är inom genren fiktion. Filmerna är personliga och bygger på vår egna kreativitet samt problemlösningsförmåga som studeranden.

Våra arbetsgrupper har varit relativt små, när det gäller studerandefilmproduktioner. Små arbetsgrupper ger möjligheten åt varje person ha ett starkt påverkande på filmens riktning, varje element och del i processen. Varje person får också på sig flera ansvarsområden, än i större professionella filmproduktioner. Därför blir det ännu viktigare att kommunicera effektivt för att få allt att fungera smidigt. Resultatet är starkt påverkat av subjektivitet och jag ser det som en rikedom då det handlar om konstnärliga, personliga projekt.

3.4 Avgränsning

Min forskning avgränsas till min egna subjektivitet. Jag analyserar mina egna anteckningar om filmteamet och kommunikationen utifrån mitt perspektiv som ljussättare. Därmed är det mina egna åsikter, upplevelser och tolkningar som utgör grunden för denna forskning.

Jag kommer att behandla tre olika studerandefilmproduktioner där jag har varit med i ljussteamet. För att avgränsa det, har jag valt ut en eller några utmaningar gällande kommunikationen från varje filminspelningsprocess. Filmerna sinsemellan är filmade i olika miljöer och har bakom sig tekniska olikheter och går inte att jämföra med varandra. Kommunikationen har varit olika och något jag vill göra en djupdykning i.

4 Teori

I detta kapitel behandlar jag teori om vilka delar en professionell filmprocess ser ut, arbetsgruppens hierarki och arbetsrollernas ansvar.

4.1 Processen av en filmproduktion

Enligt Richard Gates beskriver han i sin bok *Production management for film and video* (1999) en filmproduktionsprocess i nio olika delar.

1. "The Idea. No idea, no film." börjar Gates med. Att ha en idé och en vision, är starten varifrån filmprocessen börjar.
2. Nästa steget, "The Evaluation" är att tänka på hur man ska utveckla idén samt sätta tanken i verkligheten.
3. Varefter steget "The Development" den praktiska utvecklingen av projektet kan påbörjas.
4. "Production Finance", finansieringen är ett skilt steg vilket är starkt kopplat ihop med det förra steget. Att hitta finansiering till filmen har en stor inverkan på hur filmen kan börja skapas och vilka resurser man har tillgång till.
5. "Pre-Production" är nästa steg, den innehåller allt förarbete före själva inspelningarna. Gates delar in det i "Budgeting and Scheduling", "Casting and Crewing", "Locations and Studios" och "The Pre-Production Meeting". Exakta och noggranna scheman över produktionen som helhet, stöder alla som är med att förverkliga filmproduktionen. Avtal med alla parter gällande exempelvis platser var man filmar eller vilka skådespelare som väljs hör till denna fas. Man möten genom hela preproduktionen där man diskuterar och planerar själva filmproduktionen. Man överväger problemen som kan uppstå, exempelvis hur man löser rollbesättningar, bemanningen, hyra ut utrusningen, välja inspelningsplatser och allmän riskbedömning över inspelningarna som helhet. Ljussättaren hoppar också in i steget pre-produktion ifall hen inte är med från och med början.
6. Sista förberedelserna före själva inspelningarna är den tekniska preparationen, det vill säga igenomgång av all teknik och de till att allt fungerar som det ska. Att alla personer har under kontroll hur inspelningarna ska ske. Det kallar Gates till

- ”Preparation for the shoot”.
7. Inspelningar, ”The Shoot” själva skapandet av filmen. Hela filmteamet samlas och möts på inspelningsplatserna och genom samarbete och kommunikation skapas filmen.
  8. ”Post-production”, efterarbetet där filmen klipps till en helhet. Man kan också säga att filmen föds i klippet. Den färdigt klippta filmen färgkorrigeras, samt ljud och musik läggs till.
  9. Då det är klart kommer fasen ”The Delivery” alltså distributionen av filmen.

4.2 Hierarkin i ett filmteam

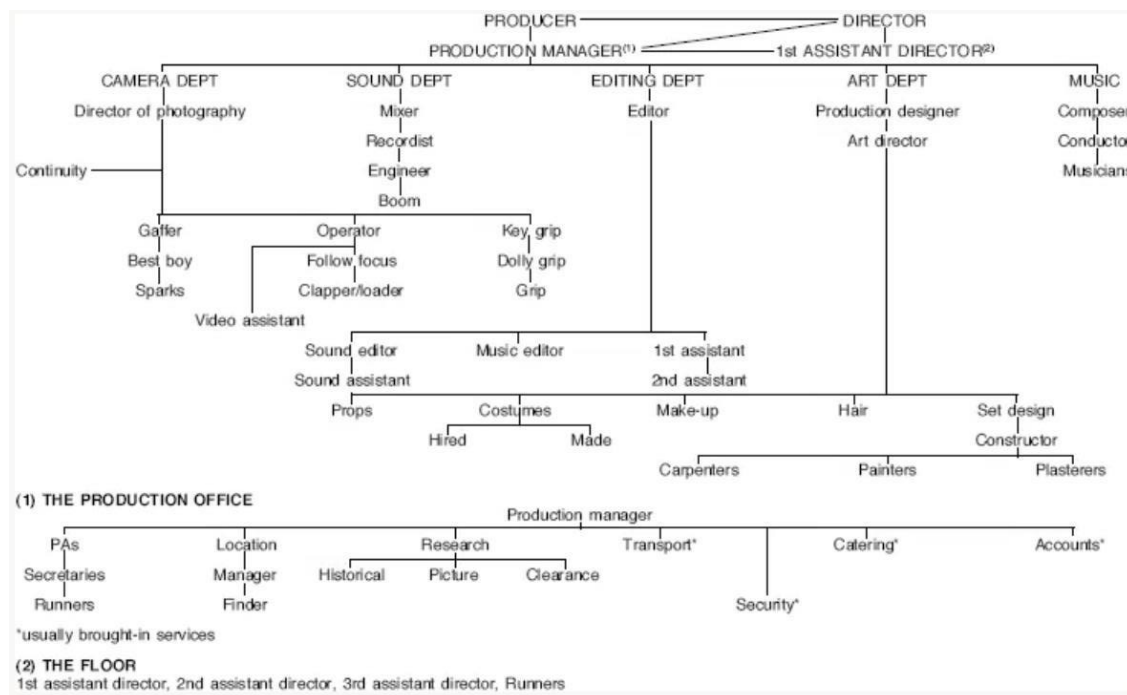

Bild 1 Visar relationerna mellan arbetsrollerna inom ett filmteam

Till ett filmteam behövs det oftast arbetsrollerna som regissör, producent, filmfotograf, kamera-assistent, produktions assistent, ljud och elektriker. Engelska titlarna; director, producer, camera person, camera assistant, production assistant, sound recordist and electrician. (Gates, 2013, s.9)

Hierarkin stöder arbetsflödet inom ett filmteam. Det ger struktur och en rytm som är lätt att följa. Då man vet vad som är ens roll och var man befinner sig i relationen till de andra i filmteamet. I ljussättningsteamet syns hierarkin i arbetsuppgifterna och i det konstnärliga ansvaret. Det är noggrant planerat och överenskommet att vilka arbetsuppgifter görs av vem och i vilken ordning. Hierarkin kan se väldigt olika ut beroende på vad man kommit överens om i sitt filmteam. Funktionen av hierarkin är dock det samma, att delegera ansvar och få produktionen samt kommunikationen att fungera inom filmteamet. (Gates, 2013, s.140)

”In common with every industry the hierarchy has been developed over the years.” säger Gates. Den noggrant följda hierarkin är nyckeln till en fungerande kommunikation inom ett filmteam. (Box, 2020, s.215) De huvudansvariga, exempelvis filmfotografen och regissören, kan lätt instruera vidare åt dem som är ”under” dem. Då det är tydligt vem man ska vända sig åt då man har en fråga eller en fundering, kan man ställa den direkt utan problem. Det är viktigt att man förstår filmskapandet som en helhet, att man kan lita på att alla sköter sitt egna arbete lika så som man själv sköter sitt egna. Då föds det respekt mot de andra avdelningarna än bara sin egna.

4.3 Arbetsrollernas ansvar

Alla personer som är med att skapa filmen, har sin specifika arbetsroll som medför ett specifikt ansvarsområde. Genom den byggs upp hierarkin och “reglerna” som alla följer. Exempelvis all kamerautrustning hör till fototeamet och all ljusutrustning åt ljussteamet. Förutom specifik utrustning har alla i kärnteamet, det vill säga de huvudansvariga eller nyckelpersonerna eller förkortat HOD:s från engelskan *head of departments*, ett konstnärligt ansvar. (Termipankki, 2022) Genom att bära sitt egna ansvar, skapas filmen. Alla delar fungerar ihop och då kan man också kommunicera inom filmteamet samt lösa problemen som uppstår. (Box, 2020, s.3)

Säkerhet hör till allas ansvar, men dessa specifika arbetsroller har sina egna specifika säkerhetsaspekter som är viktigt att förstå sig på för att kunna säkerställa en trygg arbetsmiljö samt undvika olyckor. Alla bidrar till skapandet av tryggheten under

filmprocessen som helhet. Gällande den tekniska utrustningen finns det många risker som kan undvikas långt genom att ha förståelse på riskerna och hur man handskas korrekt med utrustningen. Exempelvis då ljussteamet arbetar med lampor är de medvetna om elektricitet och värme. Hur man kopplar lampor så att man undviker elolyckor och brännskador. Tekniska utrustningen ska handskas på rätt sätt, exempelvis skyddsutrustning som rätt sorts handskar och klädsel, och meddela ifall något är trasigt eller fungerar inte som det borde. Att alla avdelningar tar i beaktandet alla som kunde vara i farozon, exempelvis ifall en lampa flyttas eller kameran filmar på en dolly, en åkvagn för kameran och eventuellt kameramannen. Därför är det viktigt att mångsidigt och djupgående förstå sig på sin egna avdelning och andras avdelningar. (Box, 2020, s. 215, 279)

4.3.1 Ljussättare & ljussteamet

Ljussättare, eller på engelska *gaffer/chief lighting technician*, arbetar tillsammans med sitt ljussteam som består oftast av *best boy/girl/person* och ljus tekniker/elektriker. Under själva inspelningar ligger utförandet av ljusplanen hos ljussättaren. Ljussteamet ligger också under ljussättarens ansvarsområde. (Box, 2020, s.2) Gruppdynamiken inom ljussteamet är viktigt att vara fungerande och att man kan lita på samt bli förstådd. Detta sparar på energi och fokus att sätta på det egentliga arbetet.

Att kunna se ljuset och förstå varandra med filmfotografen är första steget till att man kan ge klara direktiv åt sitt team, som är där för att smidiggöra det tekniska arbetet. Ljussättaren ser till också att allt som är under hans ansvar är organiserat och drivs framåt enligt planerat. Som ljussättare måste man ha ett lugn i huvudet och kunna tänka redan vidare, för att smidiggöra allas arbete under inspelningarna. Ljussättningsteamet är alltid under tidspress och ett välfungerande ljussteam har elektriker som håller sig nära där det händer, de lyssnar och tänker vidare för att stöda ett smidigt arbete mellan ljussättaren och filmfotografen. (Box, 2020, s. 3)

Samtidigt med allt detta tankearbete måste ljussättaren också kunna läsa sitt team och kunna förutspå hur länge det tar för dem att bygga upp ljussättningen för scenerna. Det gäller för ljussättaren att kommunicera konstant med inspelningsledaren, FAD:en, på

engelska *first assistant director*, som håller i trådarna över tidtabellen under inspelningarna. (Box, 2020, s. 7)

Ljussättarens viktigaste verktyg med tanke på kommunikation är radiotelefonen, kallas även med sitt engelska namn *walkie-talkie*. Ljussättaren kommunicerar med hjälp av det med sitt ljussteam, oftast på en egen kanal, men också till resten av filmteamet och specifikt med inspelningsledaren, FAD:en. Radiotelefoner med öronsnäcka ger möjligheten till fria händer. De ger också möjligheten till lägre ljudnivå under inspelningarna, då man inte behöver höja sin röst för att bli hörd utan man kan med mindre volym kommunicera åt varandra genom radiotelefonen. (Box, 2020, s. 214) Kommunikationen med ljussteamet ska vara smidigt och inte ta extra energi från själva ljussättningsarbetet. En fungerande kommunikation är nyckeln till lyckat arbetsflöde under inspelningarna. Det märks genast ifall kommunikationen inom ljussteamet inte fungerar. Det kan framkomma exempelvis genom att elektrikern är på fel plats vid fel tidpunkt eller arbetar med fel arbetsuppgift. Det vill säga hen är inte till hands där och då det behövs. (Box, 2020, s. 215)

Ljussättarens högra hand är best boy/girl/person och hens arbete är att ansvara över utrustningen, transportereringen och organiseringen. Exempelvis var och hur utrustning varas under inspelningarna. Hen kommunicerar aktivt med ljussättaren samt andra avdelningarna, för att upprätthålla goda relationer med dem för att få bra samarbete då det behövs. (Box, 2020, s. 3)

Sedan har vi tekniker/elektriker. Deras uppgift är att hantera utrustningen, dra kablar, bygga upp lampor och rikta dem enligt ljussättarens instruktioner. Kortfattat lyssnar de på vad ljussättaren instruerar dem att göra. (Box, 2020, s. 3) Ett bra och balanserat samarbete mellan dem syns genom att alla är redo att hjälpa varandra. Samarbetet är effektivt då alla kommunicerar med varandra och tillsammans får de ljussättningen satt upp inom utsatt tid. (Box, 2020, s. 215)

4.3.2 Ljussättare & filmfotograf

Ljussättningsteamet är en del av filmfotografens ansvarsområde, även om ljussättaren leder det. Filmfotografen är regissörens högra hand och hen skapar i bilder det regissören

har föreställt sig för varje scen. Genom ljussättningen skapas rätt tid, plats och atmosfär för varje scen. Det är filmfotografens ansvar att välja kameravinklar och rörelser som bäst berättar historien. Tillsammans med regissören omsätter de manuset eller visionen till film. (Box, 2020, s. 1)

En viktig del av filmfotografens arbete är att planera och organisera bildvinklar och bildsekvenser på ett effektivt och logiskt sätt för alla avdelningar. Det innebär att fundera på i vilken ordning scenerna ska spelas in och varför. Filmfotografen och ljussättaren diskuterar stilistiska val för att skapa den visuella stilen. Samarbetet inkluderar skapandet och genomförandet av ljusplanen för att uppnå den önskade stilen. (Box, 2020, s. 1-2) Ljusplanen görs under pre-produktionen i samband med besökande av inspelningsplatserna. Filmfotografen och ljussättaren skissar upp ljusplanen med all nödvändig information så som eluttag, lampa placeringar i förhållandet med kameran samt skådespelarna. Anteckningarna i form av ljusplan, engelskans floorplan, är ett verktyg som stöder kommunikationen speciellt mellan kamera- och ljussteamet. (Box, 2020, s. 15)

Som ljussättare är det din uppgift att stödja filmfotografen genom att skapa den önskade stämningen med hjälp av ljus. En bra teknisk kunskap förväntas av ljussättaren och filmfotografen, för att kunna välja passliga lampor samt lösningar på hur man får fram den önskade stämningen. Ljussättare är problemlösare på olika plan. Det kan handla allt om hur man löst en ljussättningsplan till att improvisera då det inte gått som man planerat. En filmfotograf måste kunna ljussätta, men en ljussättare behöver inte kunna filma. Ljussättningen är avgörande för att skapa stämning och djup i en bild. Genom att använda ljus kan man skapa en förgrund och ett djup, skapa kontraster med ljus och skugga samt forma fram exempelvis ansiktsuttryck som förmedlar önskade känslor åt tittaren. (Box, 2020, s. 1-2)

Ifall du ansvarar över teknisk utrustning som hör både ljus och kamerateamet får du titeln grip. Man kan säga att en elektriker bygger lampan och ljussättare medan en grip hämtar det man styr ljuset med, exempelvis en flagga eller en reflektor för att skugga av eller forma ljuset. (Box, 2020, s. 6)

4.3.3 Ljussättare & regissör

En stor del av kommunikationen sker mellan regissören och filmfotografen, varav ljussättaren lyssnar aktivt vid sidan om och har sina alla sinnen öppna för att kunna vara ett steg före och redan på väg att skapa det som överenskommit eller diskuterats. Ljuset bidrar till varje stämning och definierar tid, plats och rum vid varje scen. Ljuset styr också tittarens blick, fångar det som är intressant och viktigt. Det lyfter fram människorna från bakgrunden och kommunicerar berättelsen samt känslorna åt tittaren. (Box, 2020, s. 31)

Till regissörens team tillhör inspelningsledaren eller FAD, *first assistant director*, hen ansvarar över inspelningsdagarnas tidtabell och ser till att allt går smidigt. Under preproduktionen sker planeringen av tidtabellen och godkännandet av inspelnings schemat. Under inspelningen leder hen arbetet på platsen, initierar tagningar och säkerställer att allt flyter på enligt plan. FAD och ljussättare kommunicerar genom hela inspelningarna bland annat om uppskattning av tid det tar att få ljussättningen klar inför varje tagning. (Box, 2020, s. 7)

5 Att skapa film – problemlösningsspussel

Filmskapande baserar sig på problemlösning. Alla olika avdelningar har sina utmaningar och varje situation är unik, så som miljöerna och personerna som är med i filmteamet. Vissa filmproduktioner lämnar ett positivt och lätt intryck på hela filmteamet, medan andra kommer vi ihåg resten av livet med en tung känsla. På vilka sätt har man löst problemsituationer som uppstått och i vilken fas av produktionen, har det ett starkt inflytande på hur vi upplevt arbetsprocessen.

5.1 Uppbyggnaden av studerandefilmteamet

En studerandefilmproduktion kan inte fylla kraven av en professionell filmproduktion och det ska den inte heller göra. Resurserna är vanligtvis begränsade både tekniskt och arbetskraftmässigt, och därför måste en och samma person eller ett mindre team ta på sig flera arbetsroller i studerandefilmproduktioner. Det är inte ovanligt att en person som arbetar som filmfotograf är också ansvarig för ljussättningen. Det formar också kommunikationen och påverkar också på hierarkin samt delegering av arbetsuppgifter.

Vi alla som filmstuderanden, har en förutsättning att skapa film. Det är en del av våra studier och genom det kopplat till större sammanhang. Filmteamen består av personer som man har antingen valt att arbeta med eller sedan har man blivit tilldelad en arbetsroll och ett team. Kärnteamet i ett filmteam, det vill säga huvudansvariga eller nyckelpersonerna, består av dem som ansvarar över de olika avdelningarna som behövs för filmenskapandet. I dessa filmproduktioner har kärnteamet bestått av studeranden som studerar inom samma skola och samma årskurs. Hur kärnteamet kommunicerar sinsemellan, har ett stort inflytande på resten av filmteamet.

Att skapa sig ett team som vill vara med och skapa studerandefilmproduktioner, är alltid utmanande. Kärnteamet samlar ihop sig ett team av personer som antingen studerar film eller som har ett intresse för filmskapande. Personer som vill vara med och förverkliga kärnteamets drömmar och visioner.

Många faktorer påverkar slutresultatet av hurdan grupp som byggs upp och hurdan kommunikation det finns inom gruppen. De underliggande relationerna mellan

gruppmedlemmarna är något man aldrig kan undvika, oberoende är det professionella filmproduktioner eller studerandefilmproduktioner. Men som studerande är vi inte bara varandras arbetskollegor utan det finns också andra relationer mellan oss, så som klasskompisar vilket påverkar kommunikationen.

6 Analys

I det här kapitlet går jag igenom mina utvalda filmer. För varje film presenterar jag en kort introduktion med en synopsis samt information om filmens regissör, filmfotograf och ljussättare, samt en beskrivning av inspelningsplatserna. Därefter reflekterar jag ur ett kommunikationsperspektiv över en specifik scen eller situation vid varje film.

6.1 *Sillä aikaa* – slutproduktion från Aalto Universitetet

Bild 2 Inspelningsplatsen vid Masalan grilli

Bild 3 Mörklägda terrassen kring grillkiosken.

Bild 4, 5 Nattinspelningar vid Masalan grilli

Sillä aikaa – 27-åriga Mona arbetar ensam på en avlägsen grill, pluggar igen inför kommande inträdesprov och saknar sin partner Helga oändligt mycket, då Helga är på en arbetsresa. På grillen börjar en ny kollega, den livliga och obalanserade 19-åriga Leo, som i all sin charm får Mona att längta tillbaka till det förflutna.

Filmen är regisserad av Yasmin Najjar, filmad av Valo Rinne och ljussatt av Werner Tienari, jag i ljussteamet som best girl/elektriker/grip.

Inspelningarna vid grillen filmades utomhus, inom grillen och ägde delvis rum på natten. Filmteamet var relativt stort och jag fick utöver min arbetsroll, inspektera på närhåll, kommunikationen mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren.

Jag har tagit utdrag från mina anteckningar som jag skrivit under inspelningarna och sedan tillämpat det med insikter från intervjun med Tienari samt min egen analys över utmaningar gällande kommunikationen.

6.1.1 Reflektioner kring kommunikationen under inspelningarna

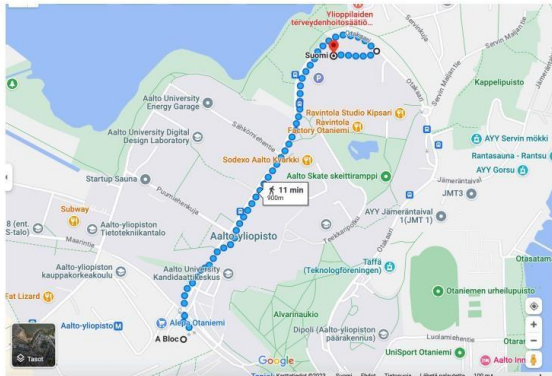
Vi hade ett kort introzoom för att träffa hela teamet före inspelningarna och redan då blev det en bättre stämning när man fick se vem man kommer att arbeta med. Före inspelningarna fick vi också all viktig information så som manuset, skjutlista till inspelningsplatserna, detaljerade kartor över hur man tar sig till inspelningsplatsen och var befinner vår bas med catering och toaletter samt call sheets. Information gällande vem vi kan vända oss till med vad som helst frågor. Vi hade också en gruppchatt där vi fick uppdaterad information gällande händelser under dagarnas gång bland annat gällande matservering. Det är ett exempel på hur allmän kommunikation fungerar inom ett filmteam. Nedan finns exempel på information hur man tar sig till inspelningsplatsen och sedan en karta över hur inspelningsplatsen är uppdelad.

SILLÄ AIKAA — SAAPUMISOHJEET TO 11.5.23

Osoite: Otakaari 5, sisäänkäynti 5 P, 02150 Espoo

Julkisilla kulkevat:

Metroilla Aalto-yliopiston asemalle, josta n. 10 min kävelymatka

Autolla kulkevat:

Huomioithan, että studion viereisiin parkkipaikkoihin tarvitsee parkkiluvan. Parkkiluvat on hankittu vain tuotannon autoille.

Suosittellemme kuvauspaikalle saapumista julkisilla kulkuvälineillä. Mikäli tulet omalla autolla, varaathan riittävästi aikaa parkkipaikan etsimiseen.

Pysäköintipaikat rajoituksineen on merkitty tähän karttaan:
https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2022-06/2022%20Otaniemi_kampuskartha_kampuskarta_campusmap_0.pdf

Bild 6 Vägbeskrivning till inspelningsplatsen

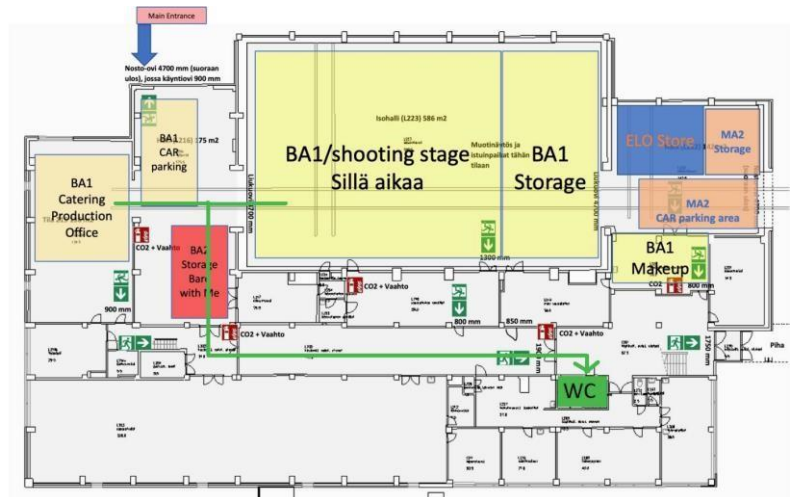

Bild 7 Karta över inspelningsplatsen

Det fick mig att känna mig färdig och trygg inför kommande inspelningar. Jag arbetade tillsammans med erfarna ljussättaren Werner Tienari. Vårt ljusteam bestod av 5 personer. Teamet var blandat av både nybörjare och mera erfarna personer och blandningen fungerade helt bra. Man kunde alltid fråga någon till hjälp om var osäker om något. Tilliten och känslan av trygghet ledde till en mer öppen kommunikation vid alla delaktiga.

Vi i ljusteamet hade dagen före inspelningarna en preppdag där vi gick igenom vår utrustning samt packade bilen. Vi träffade ocksåamerateamet i detta samband. Min största utmaning i stunden var att lära mig den nya utrustningen. Under genomgången började vi bygga på en bra och öppen kommunikation mellan oss, främst mellan Tienari och ljusteamet. Tienari har varit tidigare med i studerandefilmproduktioner och vet vad det innebär att delta i en. Han tycker det är roligt samt givande för sig själv och tar gärna emot dess utmaningar som medförs. Även om det framkom under förberedelserna att preproduktionen var bristfällig och att allt inte var på det klara ännu, påverkade det inte vår kommunikation eller attityd mot kommande inspelningarna. Tienari, berättar under intervjun att det fanns otillräckligheter på flera plan än bara ljussättningen gällande

filmandet av scenerna vid grillen. Den planerade tidtabellen var för tajt och vi i ljuseamet hamnade tävla mot solen. Man kan ju se att det är mörkt när vi spelat in scenen, och det ska föreställa solnedgång; säger Tienari. Det var intensiv kommunikering i hela filmteamet, hur vi skulle lösa solnedgångs scenen och vilka stilistiska val som skulle göras då solen hann redan gå ner. Resultatet blev att vi skulle med användning av stora lampor imitera solnedgång.

Genom mitt beteende, att hålla mig medvetet fysiskt nära och tillhands, försökte jag stöda samt smidiggöra vårt teamarbete både inom vårt ljuseam och hela filmproduktionen som helhet. Det blev så att jag ställde mig närmast vår ljussättare samt filmfotograf, medan andra tog en lugnare arbetstakt. Då jag var alltid närmast, kunde Tienari ge order direkt åt mig, genom det fick jag de flesta av arbetsuppgifterna. Delegeringen av arbetsuppgifter inom vårt ljuseam fungerade svagt. Det fanns inte så ofta tillräckligt med sådant arbete som skulle aktivera hela ljuseamet åt gången. Tienari berättar att ljuseamet var helt enkelt för stort jämfört med arbetsmängden. Dock var det ett medvetet val, eftersom personerna var okända från början och deras erfarenhet, bakgrund och självständighet var osäkert, särskilt med tanke på att vi var studeranden.

Tienari påpekar att den oerfarna gruppen ledde till att han måste sätta mera energi samt fokus på att handleda oss i ljuseamet gällande utrustning och arbetet under själva inspelningarna. Det var en av de största kontrasterna mellan studerandefilmproduktion versus professionellfilmproduktion.Handledningen tog form ordagrant instruera eller sedan visa som exempel. Även om vi hade noggrant gått igenom utrustningen och dess användning vid förberedelserna av utrustningen, måste det upprepas flera gånger under inspelningarna. Den normala formen av kommunikation fortskrider utan problem, exempelvis hur man ställer en lampa och riktar den. Arbetsuppgifternas fördelning kommer också naturligt, ifall en i ljuseamet tar lampan tar andra de resterande delarna. Nu krävde det noggrann instruering som tog mera tid och energi.

Det tog Tienaris fokus ur hans arbete som ljussättare. Det formade hur kommunikationen sedan blev mellan regissören, filmfotografen och honom. Då han hamnade styra mera fokus i form av handledning mot oss i ljuseamet, blev det mindre kommunikation mot

regissören och filmfotografen. Exempelvis blev det mindre tid per diskussion, det vill säga kommunikationen blev kortare och mer intensiv.

Kommunikationen inom filmteamet var ändå lyckad påstår Tienari. Han och filmfotografen Valo Rinne är bra vänner och har tidigare arbetat tillsammans, vilket är anledningen till att han blev tillfrågad att vara ljussättare i studerandefilmproduktionen. De har redan byggt upp en tillit mellan dem, vilket hjälper till att förstå varandras visioner och vad den ena vill ha och hurdant arbetssätt som fungerar mellan dem. Tienari säger att det är mycket enkel kommunikation i stunden som kräver inte mycket energi. Då man redan har tidigare diskuterat igenom stilen och vad man är ute efter samt hurdan film det är frågan om. Att lösa problem, det kräver energi. Tienari lyfter fram flera gånger under intervjun hur viktigt det är att kunna lita på varandra och att det är direkt kopplat med kommunikationen. Ifall man kan lita, behöver man inte (hela tiden) säkerställa att man förstått rätt varandra.

Då jag fick på mig flera arbetsuppgifter än som hör till min roll som best girl eller elektriker, behövdes alla i vårt ljussteam. Stundvis fick jag hoppa över till kamerateamet och arbeta som grip och bygga en dolly till kameran till ett par åkningar. Tillsammans med Tienari och Rinne kom vi överens om det genom diskussion. Det gav mig insikt över arbetet i både ljus- och kamerateamet vilket byggde på kommunikationen och samarbetet mellan teamen. Vi kunde efter det mera öppet diskutera sinsemellan och hjälpas åt vid behov, än tidigare.

Inne i Masalan grilli, i väldigt trånga utrymmen skedde dessa kameraåkningar. Det gällde för alla att vara kreativa och lösa problem på ett snabbt men effektivt sätt. Det fanns stunder där jag gav ett par kreativa lösningar på problem som regissören och fotografen diskuterade. Exempelvis hur vi får taklamporna att fungera eller hur vi bygger dollyn och sedan använder den. Det var väldigt uppskattat och det förbättrade också stämningen. Lösningarna var något jag också lärde mig av, ibland behövs det någon utanför som kan se från en ny vinkel.

Det mest utmanande för mig, vilket jag märkte redan under första inspelningsdagen, var att tydligt uppfatta och förstå ljussättarens instruktioner genom radiotelefonen. Jag hade svårigheter att förstå, även om jag bad om förtydligande flera gånger. Min lösning på problemet kom naturligt från mig, stå nära Tienari i stället för att få årder via radiotelefonen. Så då stod jag alltid nära till hands för att kunna motta årder direkt och utan missförstånd och onödigt slöseri på energi samt tid. Detta uppskattades av alla, vilket jag märkte väldigt snabbt och det var väldigt givande åt mig.

Vi diskuterade detta tillsammans med Tienari vid intervjutillfället och han kommenterade hela ljusteamets arbete på följande sätt: Ljusteamet hade inte mycket erfarenhet av att arbeta med radiotelefoner. Jag saknade en fungerande kommunikation på den fronten, då det kändes som att jag fick tala för mig själv i radiotelefonen. Då ingen kvitterade att man gjort eller inte gjort något. Som del av ljusteamet behöver du inte göra annat än kvittera till radiotelefonen, utöver arbetet som du gör. Jag kommer ihåg från inspelningarna att jag också sa det där i radiotelefonen, att ni alltid kvitterar när ni gjort något eller flyttat på något. Exempelvis säga att nu är den här lampan här och nu är den andra lampan där. Det leder aldrig till någonting om jag bara pratar för mig själv där i radiotelefonen. Det blir svårt, för då kan jag inte på sätt och vis lita på att arbetet utförs och jag kan inte vara säker eftersom ingen har bekräftat något över huvud taget. Jag bara helt enkelt vet inte har ni ens hört mig.

Jag håller med Tienari, denna form av kommunikationen i ljusteamet kunde ha utvecklats. Min lösning på kommunikationsproblemet, var att placera mig fysiskt närmare Tienari som jag nämnde tidigare, men då föll radiotelefonskvitteringen bort från min sida av kommunikationen. Även om största delen av ljusteamet skulle ha varit på plats och sett vad jag arbetade med, skulle det ha varit viktigt att uppdatera alla om det. Om de inte är medvetna om vad som händer kan de inte vara förberedda eller agera snabbt, eftersom de skulle anta att situationen var under kontroll.

Då Tienari bad om något genom radiotelefonen reagerade vi så att hela ljusteamet rörde sig som en flock för att svara på förfrågan. Den som råkade vara närmast eller gjorde det först fick sedan ta itu med uppgiften. En möjlig lösning på problemet hade varit att vid

ett tidigt skede av inspelningarna, redan under första inspelningsdagen, samlats med ljussteamet och ta itu med problemen. Vi kunde ha diskuterat igenom arbetsfördelningen noggrannare och hur kommunikationen genom radiotelefoner låter.

Genom hela inspelningsperioden kände jag mig att jag alltid kan ställa en fråga eller fundering. Vår ljussättare har varit väldigt bra och lärt mig/oss med tålamod om ljussättningsknep och hur vi kunde arbeta tillsammans. Han kände igen hela utrustningen samt hur man arbetar i en filminspelning professionellt. Jag fick många bra råd som jag kommer att bära med mig till kommande inspelningar. Så som vilka verktyg behöver en ljussättare nästan alltid, vad är bra att ha på rad färdigt så att det är ”bara” att lyfta fram dem utan extra byggande. Hurdant arbetssätt sparar både tid och energi. Hur kan man kommunicera på ett sätt som inte orsakar problem eller missförstånd.

Det var lyckad stämning under inspelningarna även om stressnivåerna stigit vid vissa utmanande situationer. Tienari betonar vikten av en professionell atmosfär. Även om saker och ting är svåra, understryker han behovet av att behålla lugnet och lösa problemen med eftertanke. Man försöker alltid nå resultatet som alla är nöjda med och det är viktigt att man gör sitt bästa i den givna situationen. Tienari påpekar också att överdriven stress inte hjälper någon och med hög sannolikhet påverkar hela arbetsgruppen negativt. Det gäller inte bara tekniska teamet, utan skådespelarna märker genast av arbetsgruppens atmosfär. Därför är det viktigt att hålla sig lugn och professionell.

Något som Tienari vill lyfta fram är det utmärkta arbetet av filmproduktionens inspelningsledare, FAD. Hon var exceptionellt bra på att läsa situationer, hålla ordning på filmteamet och hålla sig inom tidsramen. Dessutom skapade hon en positiv stämning, även när det var stressigt och tajt tidtabell. Tienari säger att det märktes att hon förstod att vi studeranden arbetar långsammare än professionella och att det tar tid att lära ut åt oss och det orsakade inte problem.

Slutsatsen över inspelningarna är den att det var väldigt givande och jag lärde mig mycket, speciellt om den nya utrustning vi använde oss av. Det var god mat och bra team! Vilket ledde till att alla var på bra humör hela tiden och det bara flöt på utan större problem, eller så kändes det för mig. Jag har utvecklats som ljussättare, best girl och grip. Jag har fått en

djupare förståelse över hur jag tänker och arbetar under inspelningsperioden. Hur jag förstår saker och hur jag kan ha mest nytta av mina styrkor och kunskaper. Jag har burit och byggt, repeterat samma saker om och om igen. Jag har packat en lastbil och organiserat utrustning för att ha en trevlig samt smidig arbetsmiljö.

Jag har frågat och funderat, utträtt olika problem. Lärt mig av de alla olika arbetsroller som finns under inspelningar och hur viktigt deras goda samspel är för hela helheten.

Då det fungerar märker man inte ens hur bra det kan vara och hur mycket arbete det kräver. Ex. call sheets och informationen före inspelningarna, att alla är insatta och vet alltid vad som händer och vilka saker berör vem. Håller reda på sig själv och andra. En klar och tydlig struktur stöder kommunikationen mellan alla och bygger på en säkerhet samt tillit inom filmteamet.

Tienari sammanfattade det på följande vis: Samarbetet med producenterna och HOD:sen var bra, men utveckling gällande kommunikationen inom ljussteamet kunde ha förbättrats. Kommunikationen i radiotelefonerna, arbetsuppgifternas delegering, ett mer balanserat ljussteam där alla arbetar och inte bara en eller alla i gången. Allt det är ändå förståeligt då det handlar om studerandefilmproduktioner. Även om problemen vi mötte kunde man möta i vilken filmproduktion som helst. Fast hur man än planerar är det verkliga livet alltid annorlunda än planerna och man måste anpassa sig till det. Det hör till arbetet som ljussättare. Diskussionen med producenterna startade med att jag fick en budget och sedan valde vi utrustning enligt det, förstås i riktning med den visuella stilen. Sedan gör man det bästa man kan för att lösa situationerna på bästa sättet.

6.2 *Undone* – slutproduktion & experimentellt videoverk på yrkeshögskolan Arcada

Bild 8 Stillbild från videokonstverket Undone

Bild 9, 10 förberedelser i studion

Undone – ett videokonstverk som behandlar temat ogjordhet. Arbetsteamet under själva inspelningstillfället bestod av oss två, Inga-Stina Heikkinen som både regissör och filmfotograf, jag som ljussättare och kamera-assistent.

Inspelningarna inför scenen jag valt filmades i Arcadas studio. Scenen jag valt består av dans, organisk rörelse i blått ljus, i en överklig miljö. För att skapa det lagade vi plast på kamerans lins och använde oss av rökmaskinen. Heikkinen regisserade dansaren att röra sig naturligt och naturnära, som en växt eller havet. Att vara konstant i rörelse, som om rörelsen skulle leva sitt eget liv, i rytm med musiken och andningen.

Jag har tagit utdrag från mina anteckningar som jag skrivit under inspelningarna och sedan tillämpat det med insikter från intervjun med Tienari samt min egen analys över utmaningar gällande kommunikationen.

6.2.1 Reflektioner kring kommunikationen under inspelningarna

Innan inspelningarna höll vi möten både på distans och fysiskt tillsammans med Heikkinen. Under förberedelsedagen byggde vi studion, placerade lamporna i taket och testade olika ljussättningar. Vi byggde även kameran på dollyn och övningskörde med den. Vi förberedde oss noggrant genom att testa våra idéer, planera dansarens rörelser och

funderade över ljusets riktning för att skapa starka kontraster med skuggor samtidigt behålla en mjuk, nästan undervattensliknande känsla i ljussättningen.

Kommunikationen mellan oss bestod delvis av att fysisk utföra det vi diskuterade och delvis bara testa oss fram olika lösningar. Utmaningen var att skapa ett djup som ändå inte definierar rummet, det att vi är i en studio. Vi gick igenom viktiga diskussioner gällande att hitta den rätta stämning och bildrytmen.

Inspelningsdagen började med att vi hade allt färdigt och det var bara att sätta på elektriciteten. Då dansaren/skådespelaren kom på plats hade vi en gemensam uppvärmning och ”filistely” av musiken, utrymmet och hurdan bild kan vi fånga av hennes rörelser. Då vi alla kände oss färdiga, startade vi inspelningarna i gång. Vi började banda in hennes rörelser samt känslor. Gruppdynamiken mellan oss gav utrymme åt födseln av spontana idéer. Vi alla kastade förslag på rörelser, hur röken kunde användas och vilka vinklingar samt kameraåkningar skulle vara passliga.

Det var givande att få testa vara ljussättare och dra skärpa parallellt. Samarbetet med Heikkinen fungerade utmärkt och stämningen var inspirerande i studion. Jag vill påstå att det är orsaken till att vi fick fångat känslorna på ett så bra sätt. Då alla kände sig trygga och inspirerade, är man ivrig att ge sin fulla potential åt arbetet.

Då vi var bara tre personer under inspelningstillfället var det lätt att bli hörd och dela med sig av sina tankar. Det var också annorlunda början på dagen än i större filmproduktioner. Vårt morgonmöte var mycket mera ingående per person och alla kunde berätta lite längre om vad de kände för att berätta då i stunden. Allt detta byggde på en öppen kommunikation och ett rum där man känner sig trygg. De ordentliga förberedelserna före inspelningarna påverkade vår trygghet gällande tekniken. Det gav utrymme för fokus och energi på det kreativa skapandet.

Även om vi var bara två, med flera arbetsuppgifter på oss hade vi en lugn stämning där kreativiteten kunde flöda. Vi hjälpte varandra där det behövdes och vi kunde lita på varandra, samt ställa frågor ifall vi funderade över något.

Slutsatsen över inspelningarna är den att jag lärde mig mycket gällande användning av kreativitet. Inspelningarna var väldigt likt mina tidigare erfarenheter från teatern, före mina Arcada studier. Där alla är med att göra på allting och hierarkin, som strikt följs inom filmbranschen, är platt och icke synlig. Det var roligt att få arbeta i ett litet team då teamarbetet var naturligt och kommunikationen lyckad, från allas perspektiv. Vi förstod varandra och löste problemen genast då de dök upp. Dansaren var också nöjd och vill i framtiden vara med och skapa film. Jag är stolt samt nöjd med att ha kunnat ge en sådan erfarenhet åt henne, bara med denna korta stund vi var tillsammans. Studion känns också bekantare och jag är säkrare med att arbeta där för mig själv.

Det var väldigt annorlunda filmproduktion då två personer representerar hela arbetsgruppen. Allt arbete delegerades mellan oss likaså all kommunikation. Då det fanns inget ljusteam att leda, gjorde jag allt arbete ensam eller tillsammans med Heikkinen. Ifall något skulle ändras eller byggas, behövde det inte förklaras åt en till person då vi båda var del av kommunikationen och överenskommelsen.

Då jag lyfte fram detta i intervjun åt Tienari påstår han att det inte har en så stor betydelse ifall man känner varandra från förut eller inte. Storleken på arbetsgruppen har inte heller desto större skillnad. Ifall man är ensam eller med litet team, måste man göra mera själv än om man skulle ha ett team av elektriker som gör arbetet åt en. Ifall man vill lyckas med kommunikationen är det erfarenheten hos alla parter det som räknas.

Jag har en annan uppfattning än Tienari. Jag tror på att då man känner varandra är förutsättningarna för en fungerande kommunikation mycket bättre. Genom att ha en relation som är bekant från tidigare blir det lättare att förstå varandras idéer och arbetsstilar. Film är kreativt skapande och för att kunna vara kreativ måste man känna sig trygg och man måste också bli hörd. Det kräver en lyckad kommunikation mellan parterna.

Arbetsgruppens storlek påverkar kommunikationsformen. I denna filmproduktion var det bara två personer som diskuterar allt igenom, då behövs inte exempelvis användning av

radiotelefoner. Stegen och personerna som ska ledas är färre och genom det blir kommunikationen delvis simplare. Det går genom en rakare väg och har mindre sannolikhet att bli missförstådd under vägen.

Erfarenheten Tienari nämnde, håller jag sedan med om. Erfarenhet ger eventuellt bättre förutsättningar till att bidra en lyckad kommunikation och en professionalitet gällande ditt egna arbete. Då man förstår sig på filmteamhierarkins uppgift, att ge struktur och rytm då man är många personer som arbetar tillsammans, kan man anpassa sig till det. Nu var vi i detta filmteam bara två, där hierarkin behövde inte ge struktur åt oss. Ansvarsrollerna delades upp genom en diskussion och vi kom överens om att vi hjälper till varandra där det behövs. Den ordentliga preproduktionen och testdagen var nyckeln till en fungerande inspelningsdag. Under den kom vi överens om vad som hör till vems ansvar och hur vi kommunicerar till varandra ifall vi stöter på problem. Genom testandet kunde vi se att ljuset behöver inte ändras under en del av tagningarna och då kunde jag fokusera endast på att dra skärpa. Medan i andra tagningar tog jag ansvaret över rökmaskinen och forrådet av röken med en flagga, då drog Heikkinen skärpan direkt från kameran.

Tienari har arbetat inom den finska filmbranschen redan en tid och han har konstaterat att den är ganska liten. Det handlar om samma regissörer som väljer samma filmfotografer, som väljer samma ljussättare. Genom det lär man sig deras stil och önskemål samt kommunikationen. Exempelvis hurdan stil av ljus de vill ha, vilka lampor och hur samt när de ber om det. Då är det lätt att förbereda sig inför inspelningarna på ett sätt där hela processen blir smidig. I dessa små cirklar byggs det ofta ett tajt samarbete som är återkommande, det bygger på en tillit mellan hela teamet berättar Tienari.

Även om jag och Heikkinen inte kände varandra från förut och det var vår första produktion som vi gjorde tillsammans, var kommunikationen lyckad. Vi förberedde oss väl både tekniskt men också genom att bygga en tillit mellan oss. Det var en annorlunda skapande process, där alla problem måste lösas mellan oss två för att det fanns ingen annan i teamet man kunde kasta problemet åt. Även om de tekniska utmaningarna var den samma som i vilken som helst filmproduktion.

6.3 *Blomstran – de tidiga och sena* – övningsproduktion på yrkeshögskolan Arcada

Bild 11 Stillbild från studentfilmen *Blomstran – de tidiga och sena*

Bild 12 Mentorering av lampor

Blomstran – de tidiga och sena – Handlar om 12-åriga Arla som blir trakasserad på vägen hem från träningarna då hon märker att hon glömt telefonen i sporthallen. I brådskan ner till omklädningsrummet fastnar Arla i hissen med 16-åriga Särila. Medan flickorna försöker driva tiden i hissen bekantar de sig med varandra och hissen, som först känns trång och tråkig, förvandlas till ett tryggt utrymme där tjejerna kan yttra sina tankar och känslor om den utveckling tonåren för med sig.

Filmen är regisserad av Anni Wahlström, filmad av Robin Dahlström och ljussatt av mig. Inspelningarna skedde i Kabelfabriken, i Arcadas studio samt omklädningsrum och utomhus. Inspelningarna var bemannat av ett fullt filmteam och jag hade ett ljussättningsteam att leda.

Jag har tagit utdrag från mina anteckningar som jag skrivit under inspelningarna och sedan tillämpat det med insikter från intervjun med Tienari samt min egen analys över utmaningar gällande kommunikationen.

6.3.1 Reflektioner kring kommunikationen under inspelningarna

Min roll är att vara mentor och ljussättare i filmproduktionen. Som äldre studerande har jag bidragit genom att erbjuda stöd och dela med mig av min tekniska expertis till yngre

studerande inom filmproduktionen. Vi träffades flera gånger med filmfotografen Robin Dahlström i god tid före inspelningarnas början. Tillsammans bollade vi idér både kameravis och med tanke på ljussättningen. Vi undersökte tillsammans inspelningsplatserna med deras utmaningar. Det handlade om flera ställen i huvudstadsregionen och speciellt utmanade var hissen i kabelfabriken. Hissen var gjord av metall, glänsande ytor och en stor del av filmen skulle filmas där. Nedan ser ni ljusplanen över Arcadas studio och bilder från inspelningarna.

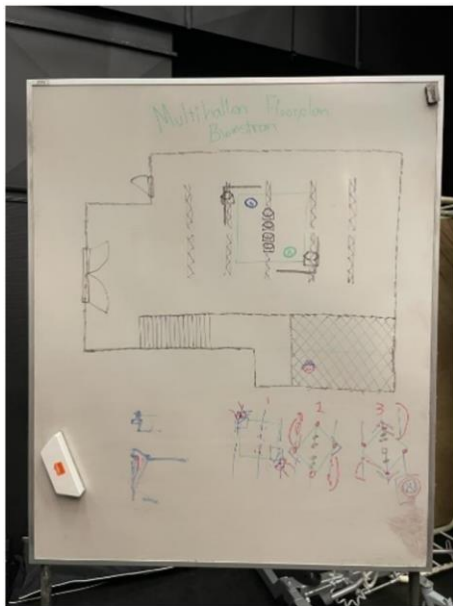

Bild 13 Floorplan över hiss-simulering i Arcadas studio

Bild 14 Scen 2 - Kabelfabriken

Bild 15 Hiss-simulering i Arcadas studio

Bild 16 Hiss - Kabelfabriken

Vi gjorde planeringar i en applikation som heter Shot designer, där man kan planera in ljussättningar och kameraplaceringar. Vi använde oss också av en tabell på Excel där vi satt in varje scen, bildplaneringen, bildmanuset, ljusutrustning, kamera- och ljusplanerna och bild på själva inspelningsplatsen. Det var ett väldigt bra verktyg som krävde energi samt tid från pre-produktionen men var lyckad under inspelningarna. Vi satt det som en del av call sheeten, så att hela filmteamet kunde få informationen ifall de så önskade sig. Exempelvis mitt ljussteam var nöjda med att få veta vid varje scen hurdan utrustning vi tänkt använda oss av. Det var lätt att vara förberedd inför varje tagning, även om planerna ändrades under inspelningarnas gång.

	A	B	C	D	E	F	G
8	SCEN 2						
	7 KK		röd astera titan 2st, 2 c-stand 40 2st, HMI + ballast + elkabel + alucombo 3st + 2 st jumbo griphead + busterbite + sail grid	våning 2, svarta väggar + röd teater skylt			
9	9 LK		flagga / bounce (+ allt annat är i bakgrunden)	samma			
10	10 LPK		flagga	samma			
11							
12	SCEN 3						
	11 OTS - LPK		bakljus med astera - c-stand	lobby har fönster, vita väggar			
13	12 LK		flagga + astera + c-stand	ut från hissen			
14	13 OTS - PK		astera, c-stand 2st, 2st griphead, 2st grip arm, flagga av det naturliga ljuset + molto	in i hissen			
15	15 PK		samma				
16	16 KK			var sitt hörn			
17	18 LPK			rörelse			
18	20 PK		kamerans högra sida skugga, andra highlight				
19							

Bild 17 Excel tabell i kronologisk ordning. Scener från Kabelfabriken.

Genom hela pre-produktionen och produktionen var det en lugn stämning, för att alla gjorde ett bra förarbete, planerande och testande allting i förväg. Det var givande att arbeta med Dahlström, då han hade klart för sig färgpaletten över ljusets färger och hurdana stämningar det finns genom filmen. Exempelvis ena skådespelarens färger var ljusröd och blå, medan den andra hade gul och grön. Vårt samarbete fungerade bra från början till slut och detta syns också i resultatet.

För min del var deras film en fortsättning på min egna slutproduktion med tanke på ljussättningen. Båda filmerna har samma still i ljussättningen och jag kunde utnyttja min tidigare gjorda ljussättning i Arcadas studio, som bas för de scener som skulle filmas samma studio. Jag kunde bygga vidare på den färdiga ljussättningen samt utveckla det jag arbetat med tidigare. Det gav mera tid åt testande då en stor del av lamporna var på sin plats färdigt i studion. Jag hade sparat också färdiga ljuspar i ljusbordet, så det var lätt att diskutera tillsammans med Dahlström gällande hurdant ljus som önskats. Det mest givande i pre-produktionen var tiden vi kunde sätta på att testa och sedan inse att det inte fungerar, varefter göra en ny lösning som fungerar. Vilket vi sedan använde oss av under själva inspelningarna.

En välgjord planering och pre-produktion, är nyckeln till lyckad kommunikation under själva inspelningarna. Då man har testat sig fram till en lösning där båda parterna som filmfotograf och ljussättare är medvetna om processen som en helhet, kan de förstå sig på beslutet. Exempelvis då vi skulle simulera hissens ljussättning i studion, det krävde flera försök samt tester för att komma fram till resultatet vi var nöjda med. Det blev inte likadant som hissen i kabelfabriken, men tillräckligt nära för att simulera känslan av hissen.

I mitten av inspelningsperioden hade vi en dag där vi byggde en hel dag i studion för att testa de olika lösningar för att ljussätta "hissens" väggar. Det var lärorikt att kunna testa olika metoder och fundera över vad som fungerar och vad inte. Vi hade tänkt oss att "måla" väggen med en lampa per vägg, men vi märkte snabbt att väggarna var för höga för att färgen ska räckas ända ner till marken där skådespelaren skulle sitta. Då beslöt vi att färga väggarna med lampor från taket i stället och fylla på från marknivån.

Tienari berättar i intervjun hur viktigt förarbetet är, inte bara för specifika arbetsgrupper, så som ljus- elleramerateamet, utan för filmproduktionen som helhet. Ifall det finns brister på något område, påverkar det hela filmteamet. Det kan vara en brist på kommunikation, ifall man inte har förberett sig tillräckligt eller det finns brist på information, skapar det stress under själva inspelningstillfället. Tienari säger att det är irriterande ifall man inte fått veta tillräckligt om något problem eller en brist, för att då kan man inte förbereda sig överhuvudtaget. Han berättar om en erfarenhet där han fick inte veta om att ett nytt stilistiskt val hade gjorts före inspelningarna han skulle på och då hade han lämnat hem sådan utrustning som skulle ha löst deras ljussättningsproblem och på ett bra och effektivt sätt.

Under inspelningarna av filmen *Blomstran – de tidiga och sena* hade vi nästan en liknande situation gällande inspelning av scen 2. Till en början planerade vi att vi inte behöver kraftigare lampor i kabelfabriken då vi är inomhus, men vi kom fram att det inte är ett problem att ta med oss lamporna till inspelningsplatsen. Ifall behovet uppstår är det omöjligt att lösa utan dem.

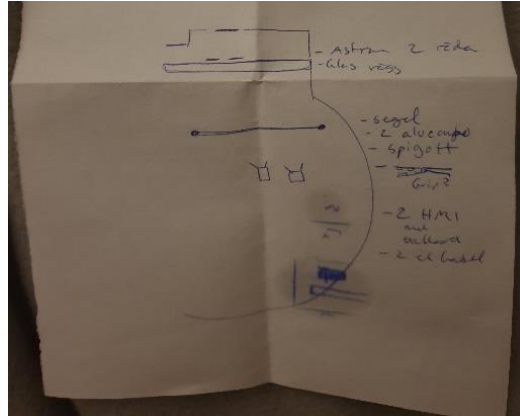
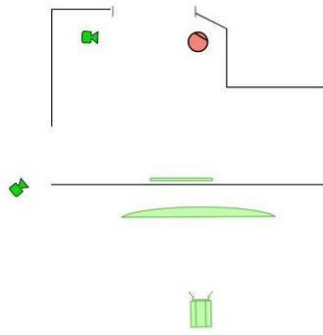

Bild 18, 19 Scen 2 floorplans

Här är ett exempel från scen 2. På vänster sida ser man planeringen och på höger sida hur vi sedan löst ljussättningen. Slutligen använde vi oss av två starkare lampor i stället för en.

Anteckningarna var ett sätt att kommunicera med filmfotografen och ljusteamet. Det var lättare att rita ner sin tanke, än bara i ord kommunicera med andra. På bilderna nedan kan man se mina ritningar gjorda under inspelningarna både gällande studion och Kabelfabriken.

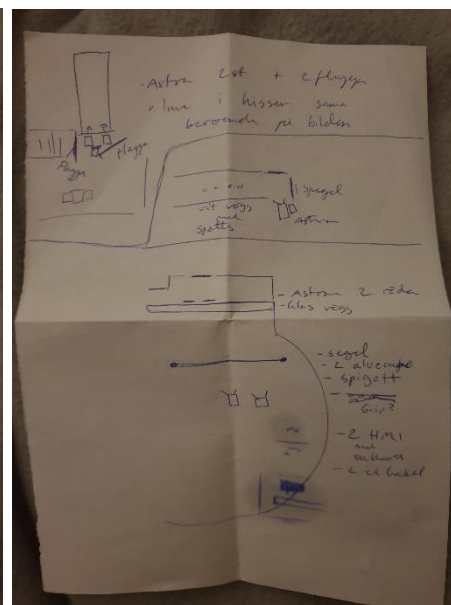
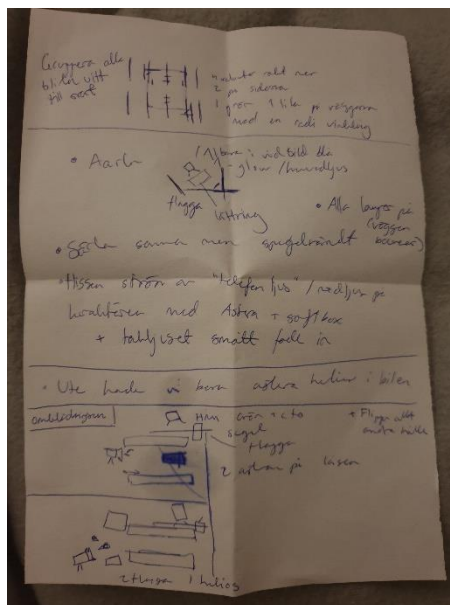

Bild 20, 21 Floorplans hur ljussättningen egentligen blev

Även om man planerat väl kan man ändå hamna fundera om, hur man ska ljussätta scenen. Därför är det viktigt att ha förberett med en sådan utrustning att man kan använda den mångsidigt. Att kunna kommunicera det man tänker sig och möjligheterna man ser för att lösa problemen är utmanande då varje situation är ny. Det är svårt under tidspress att vara säker om valen man gör är bra och leder till det man vill åstadkomma och ifall inte, hur nära kan man komma i denna situation. Vid sidan om noggranna planeringar fanns det rum åt improvisation stundvis. Då gällde det att diskutera idén tillsammans med Dahlström och sedan testa sig fram ifall idén var lyckad eller inte.

Det är väldigt sällan man får möjligheten att testa och sedan inse att man måste ge upp på sina planer, men nu fick vi hitta på en ny lösning och det var bra och fungerande. I studion hade vi flera ljusförändringar som var synliga på bild, vilka vi hade inte förberett i förväg. Vi hade inte prövat eller gått igenom kommandona alla tillsammans, regissören, filmfotografen och jag. Det var ibland lite utmanande att få alla att hänga med på samma plan. Regissören skulle ge kommandon åt skådespelarna, åt kameran samt åt mig för att skapa ljusförändringen. Efter att vi stannat upp och diskuterat igenom kunde vi göra ett par testövningar, vilket ledde oss fram till något som fungerade. I framtiden skulle jag nog gärna öva och spela in ljusförändringarna i förväg för att undvika olikheter som nu uppstod mellan varje tagning.

Tienari betonar i intervjun om vikten av kommunikationen mellan regissören och filmfotografen. Allas arbetsroller måste vara tydliga och samarbetet smidigt, ifall det finns oklarheter händer det ett kaos eller ett stopp. Vi diskuterade det som hänt ovan med honom och han kommenterade att det borde ha varit på inspelningsledarens ansvar att ta kontroll över situationen. Dessutom nämner han att ibland kan stressade människor förlora förmågan att delegera uppgifter klart och tydligt, vilket leder oftast till problem i produktionen.

Efter varje inspelningsdag satt vi ner oss för att diskutera igenom dagen. Tillsammans med Dahlström reflekterade vi över hur våra floorplans ändrades och vilken utrustning man alltid behöver och kommer till användning och sedan vad som är onödigt eller inte alls användes. På vilka sätt jag använt mig av fördelarna av inspelningsmiljöerna och

vilka sätt jag kunde ha ändrat planerna från och med början. Vad vi alla lärt oss och hur vi kan ha nytta av det i framtiden.

Hierarkin inom ett filmteam är som en ryggrad som får kommunikationen att fungera smidigt. Även om man skulle inte känna varandra bra, kan man göra sitt jobb väl och genom det stöda kommunikationen till i resten av arbetsgruppen. Genom att skapa en stämning som matar en tillit hos alla, speciellt bland dem som det behövs. Tienari kommenterar hierarkin på följande vis, en balanserad atmosfär i gruppen skapas genom hierarkin och genom att ingen utövar makt. Inom ljussteamet är det möjligt att kasta idéer fram och tillbaka, men slutgiltiga beslut angående ljussättningen fattas mellan ljussättaren och filmfotografen. Utöver det tekniska arbetet måste ljussättaren också diskutera konstnärliga lösningar med filmfotografen. Ibland kan det verka att ditt förslag kunde ha varit bättre, men det är viktigt att följa hierarkin inom arbetsgruppen. Oftast strävar man efter ett gemensamt resultat och ifall filmfotografen och ljussättaren gör ett val, gäller det att lita på det valet.

Hierarkin är inte makt utan det är arbetsrollsansvar. En fungerande kommunikation tillåter var och en kasta förslag, men respekterar valen som görs av dem som har ett konstnärligt ansvar över filmproduktionen.

7 Resultat

Jag har försökt få svar på min forskningsfråga: hur man skapar en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren, från ljussättarens synvinkel. Genom att se tillbaka på mina anteckningar jag gjort inför och under studerandefilmproduktioner. Jag har fokuserat på att göra en djupdykning i kommunikationen i tre studerandefilmproduktionerna *Sillä aikaa*, *Undone* och *Blomstran – de tidiga och sena*.

Resultatet av min forskning kommer att vara subjektiv i och med att det handlar om mina egna anteckningar och resultatet är också starkt påverkat av subjektivitet då det är våra egna fiktiva studerandefilmproduktioner som består av små arbetsgrupper, där var och en har flera arbetsroller på sig och kan starkt påverka innehållet samt produktionens olika delar och riktning.

Resultaten på min forskning är följande:

1. Bristfällig radiotelefonkommunikation matar sig själv.
2. Gruppens storlek har betydelse över lyckad kommunikation.
3. Genom att göra test och djupgående förberedelser skapar man en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren i studerandefilmproduktioner från ljussättarens synvinkel.

Radiotelefoner är ett viktigt verktyg som underlättar arbetet när kommunikationen fungerar korrekt. Det möjliggör en lyckad kommunikation inom ljusteamet genom att frigöra händerna för arbete och tillåta en distans mellan teammedlemmarna. Att kommunicera på rätt sätt, förstå sig på instruktioner och presentera sitt ärende tydligt samt bli förstådd av andra kan verka som små detaljer, men det är faktiskt av stor betydelse och är inte alls självklart. Min lösning i studerandefilmproduktionen *Sillä aikaa* löste inte problemet med den bristfälliga radiotelefonkommunikationen. Att jag ställde mig nära ljussättaren, för att jag hade svårigheter att förstå instruktioner via radiotelefonen, minimerade radiotelefonkommunikationen från min sida och ledde till att arbetsfördelningen blev ojämn och osmidig vilket passiverade resterande ljusteamet ytterligare. Resultatet är att fungerande kommunikation via radiotelefoner är avgörande

då det är ett av de viktigaste verktygen för hela ljussteamet. När kommunikationen fungerar bidrar det till en effektiv och lyckad kommunikation inom hela teamet.

Arbetsgruppens storlek har en betydande roll i hur kommunikationen far mellan de olika ansvarsområden i ett filmteam. Då man är färre har var och en flera arbetsuppgifter att göra och mera ansvar att bära. Ifall man har en bra relation med varandra har man nytt av det genom att man förstår varandras kommunikationssätt bättre, språket och ordval, fysiska kroppsspråket och arbetsstilen. En förståelse och lyckad kommunikation kan man också skapa under filmprocessens gång. Under produktionen *Undone* hade vårt lilla team fördelar med att skapa en trygg miljö och bra tillit med varandra, då det var bara två personer som kommunicerades sinsemellan. Alla arbetsuppgifter delegerades mellan oss två och inte ett större team. Ifall man skulle ha haft ett större team, ökar risken för missförstånd då det finns fler personer kommunikationen far via.

Genom att försöka hitta lösningar tillsammans och ge tillåtelse åt misslyckanden skapar man en trygghet som öppnar upp för kreativt skapande och en lyckad kommunikation. Under test-tillfällen lärde vi känna varandra med filmfotografen som kollegor men också förstå oss på hur den andra sätter i ord sina tankar, vad kroppsspråket kan signalera och hurdant arbetssätt som används. Vi skapade mellan oss ett språk som krävde ingen extra energi, en blick eller en nickning. Kommunikationen mellan filmfotografen och ljussättaren måste vara lyckad för att hitta ett gemensamt sätt att skapa bilden genom användning av ljussättningen. Det kräver en grundlig genomgång av utrustning, inspelningsmiljöer och skapandet av ett arbetsteam. Det är resultatet från studerandefilmproduktionen *Blomstran – de tidiga och sena*.

Vi reflekterade tillsammans med Tienari över hierarkins betydelse samt arbetsfördelningen inom ett ljussteam. Som gaffer leder du ditt ljussteam, best boy tar hand om praktiska arrangemangen så som att skaffa utrustning och boka arbetsgruppen och elektriker bygger lampor. Allas arbete tillsammans underlättar ljussättarens. Ifall det finns färre personer, måste en person ta på sig mera ansvar och arbetsuppgifter. Ett filmteam strävar mot det gemensamma målet, att skapa filmen. Vägen till den färdiga produkten kan ibland sätta ens tro på test. Det är viktigt att kunna anpassa sig till de olika

situationerna och bära sin arbetsroll med ansvar. Anpassningen ska innehålla en förståelse över sin arbetsroll i förhållandet till resten av filmteamet och ansvarsområdet med sin speciella tekniska utrustningskunskap. Vi människor har tendens att välja samma personer om och om till vårt team, vilket är lönsamt med tanke på kommunikationen inom filmteamet. Kontinuitet leder till en ökad effektivitet, eftersom teammedlemmarna redan förstår varandras arbetsstilar och kan kommunicera med varandra på ett sätt där förstånd mellan parterna föds. En stark samarbetsförmåga minskar risken för konflikter och missförstånd. Vi alla kommunicerar på olika sätt och har olika förutsättningar till kommunikation. Ifall vi är utvilade eller trötta påverkar det på hur vi ord sätter våra tankar. Trötthet kan leda bland annat till tröghet eller oklarhet, vilket sedan leder till att vi blir missförstådda. Vår personlighet har också en stor påverkan på hurdan kommunikation vi använder oss av. Exempelvis som ljussättare är det en bra kvalité att kunna vara tydlig och lugn.

Att arbeta i ett nytt filmteam med nya människor och dessutom under flera ansvarsområden, får mig att fundera på min rollställning i hierarkin. Vem ska jag rikta åt mig då jag har något jag undrar på, hur ska jag ta upp det och när är det passligt? Även om jag kunde fråga det, var svaret man fick inte alltid ett sådant som man förstod direkt. Det gällde för mig att vara sinnena öppna i varje situation och läsa människorna, både deras kroppsspråk samt känsla samtidigt lyssna noggrant på vad som diskuterades. Samtidigt som jag arbetade med en arbetsuppgift och tänkte för fullt hur ställer jag minst problem och vilka sätt kan jag smidiggöra arbetet. Ett filmteam är alltid en samling på människor och varje situation är unik, där vi reagerar olikt. Som studerande i en studerandefilmproduktion är det en lärorik upplevelse att få möjligheten att tillämpa sina kunskaper och utveckla sina färdigheter i en filmproduktion, i en verklig miljö. Samtidigt som man får värdefull handledning av och stöd från sina lärare samt kollegor. Pressen på att kunna, vara proffs och perfekt, är inte lika stor som då man är ute på branschen. Tänker jag mig. Pressen syns på annorlunda sätt och tar form på olika avdelningar än på osäkerheten i oss. Det kan handla om svåra arbetskollegor eller svåra arbetsmiljöer. Där kommunikationen verkligen sätts på test.

8 Källor

23. Malin & Petra pratar om styrelsens gruppdynamik. (2022, november 20). Hämtad 20 januari 2024, från: <https://open.spotify.com/episode/22Ic6rUDY0qMv7Ds9GxWWg>
- Box, H. C. (2020). *Set lighting technician's handbook: Film lighting equipment, practice, and electrical distribution* (Fifth edition). Routledge.
- Coleman, L. and Schaefer, R. (2022) *The Cinematographer's Voice*. State University of New York Press. Hämtad 6 april 2024, från: <https://www.perlego.com/book/2842785/thecinematographers-voice-insights-into-the-world-of-visual-storytelling-pdf>.
- Elokuvateollisuus ja raha | Mikä maksaa? | Yle Areena – podcastit. (u.å.). Hämtad 16 februari 2023, från <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50908496>
- Gates, R. (2013) *Production Management for Film and Video*. 3rd edn. Routledge. Hämtad 3 maj 2024, från: <https://www.perlego.com/book/1623957>.
- Groupthink Versus High-Quality Decision Making in International Relations*. (u.å.). Hämtad 23 april 2024, från <https://ereader.perlego.com/1/book/775117/10>
- Hart, P. (1991). Irving L. Janis' *Victims of Groupthink*. *Political Psychology*, 12(2), 247–278. <https://doi.org/10.2307/3791464>
- Jani Lehtinen—Valaisija. (2021, juni 2). Hämtad 20 februari 2023, från: <https://open.spotify.com/episode/47qtOI1YFMv8nPAs9nFPRP>
- Joseph, S. (1999). *Hierarchy Theory: A Vision, Vocabulary, and Epistemology*. *Journal of Ecological Anthropology*, 3(1), 85–86. <https://doi.org/10.5038/2162-4593.3.1.7>
- Matt. (2022, februari 22). *How To Create Micro Budget Films: The Low Budget Filmmaking Guide • Filmmaking Lifestyle*. Hämtad 22 januari 2024, från: <https://filmlifestyle.com/create-micro-budget-films/>
- Termipankki. (2022, maj 1). Kino Tavast. Hämtad 10 maj 2024, från:

<https://kinotavast.net/elokuvamestari/termipankki/>

Valaistus –. (u.å.). Hämtad 20 februari 2023, från:

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/valaistus/>

9 Bilagor

Intervjufrågorna både på finska och svenska:

- Millainen on mielestäsi onnistunut kommunikaatio ohjaajan, kuvaajan, valaisijan välillä, valaisijan näkökulmasta, tällaisissa opiskelijaelokuvatuotannoissa. // Hurdan är en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren i dina ögon, särskilt gällande studerandefilmproduktioner?
- Työryhmien koko ja sen vaikutus kommunikaatioon, niin sen epäonnistumiseen, että onnistumiseen. // Storleken på arbetsgruppen och dess påverkning på kommunikationen, ifall den lyckas/misslyckas.
  - o Työryhmän hierarkia & kommunikaatio? // Hur påverkar arbetsgruppens hierarki kommunikationen?
- Kommunikaation eri vaiheet ja näkyvyys eri kohdissa tuotantoa? // Kommunikationens olika stadier och synlighet i olika skeden av en filmproduktion?
- Radiopuhelimien tärkeys sekä kommunikaatio valotiimin kanssa. // Radiotelefonernas viktighet samt kommunikationen med ljusteamet.
- Mitkä asiat vaikuttavat valotiimin kokoamiseen, kommunikaation näkökulmasta? // Vilka saker påverkar skapandet av ljusteamet, med tanke på kommunikationen?
  - o Mitä olisit kehittänyt valotiimin sisällä? // Vad skulle du ha utvecklat inom ljusteamet?
- Millaiseen kommunikaatioon olet (yleensä) tyytyväinen? // Hurdan kommunikation är du (vanligtvis) nöjd med?
- Mitkä ovat avaimet onnistuneeseen kommunikaatioon näiden 3 osapuolen välillä sinun mielestäsi? // Vad anser du vara nycklarna till en lyckad kommunikation mellan regissören, filmfotografen och ljussättaren?